

309.438

3852.2

v.33

725.55

H 19965

A SZÉKESFŐVÁROSI V. KERÜLETI NÉPHÁZ

HANVAI SÁNDOR

A TÁRSADALMI MUZEUM KIADVÁNYAI 13. SZÁM

BUDAPEST 1911

A székesfővárosi V. kerületi Népház homlokzata.

A SZÉKESFŐVÁROSI V. KERÜLETI NÉPHÁZ

HANVAI SÁNDOR

KÜLÖNLENYOMAT A TÁRSADALMI MUZEUM
ÉRTESITŐJE III. ÉVFOLYAM 3. SZÁMÁBÓL.

209.433

B3524

V.33

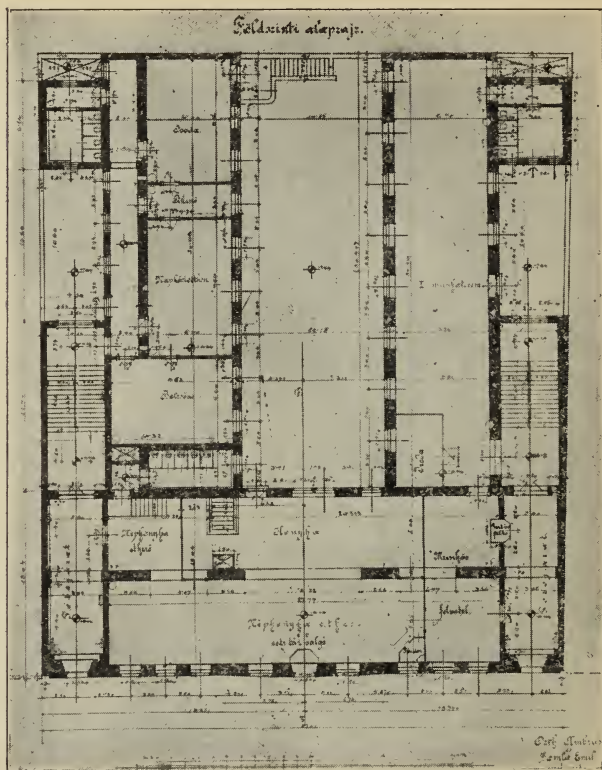
I.

A szegényügyről 1905. évben alkotott szabályrendelet szakított a segélyosztogatás eddigi rendszerével és merész újítással a reformok terére lépett. A régi jelszavak el-eltűnedeznek és a hatóság is tevékenységében mindinkább a szociális alkotások felé halad. A sablonos eljárást az individualizálás váltja fel. Maga a segélyezés is tágabb mezőkön mozog és mindjobban kiterjed a munkaalkalmaknak és egyéb támogatásnak olyképp való nyújtására, hogy általuk a közsegélyre szorult, ha csak nem végleg munka- és keresetképtelen, ismét kereső, hasznos tagjává lesz a társadalomnak. Végül a hatósági segélyezésbe bekapcsolódik a társadalom tevékenysége és e kettő, egymást kiegészítve, *együtt* igyekszik megoldani a tömegnyomor bajait.

Ebből az összhangzatos együttműködésből egyik népjóléti intézmény a másik után keletkezik és a Lipótváros társadalma is megmozdul, hogy a kerület külső részeiben a nap-nap után erősebben jelentkező tömegnyomorral szemben fölvegye a küzdelmet. A kerület törvényhatósági bizottsági tagjai élére állanak a mozgalomnak és az 1908. év telén *Sándor Pál* országgyűlési képviselő vezetése alatt küldöttségileg kéri *Bárczy István* dr. polgármestert, hogy a kerület külső részében oly épületet emeltessen, amelyben egyrészt a munkanélküliek foglalkoztató műhely révén munkához jussanak és amelyben másrészt nyilvános étkező, népkonyha, népkönyvtár és egyéb közjóléti intézmények is berendezhetők legyenek. Miután a polgármester ugy is foglalkozott már hasonló alkotások létesítésével, a lipótvárosi polgárság memoranduma kapcsán előterjesztett tervet beillesztette nagyszabású építési programjába.

Ezzel megszületett az *V. kerületi népház!*

Bár népotthonokkal, népházakkal és más ehhez hasonló elnevezésű közjóléti intézményekkel a művelt nyugat már jóval megelőzött minket, hisz elég, ha e tekintetben csak a jénai Volkshausra, a brémai és bécsi Volkshheimre, a londoni People's Palacera utalok, — mégis a székesfőváros első népháza, ha egyes részletei itt-ott talán elő is fordulnak, össze-

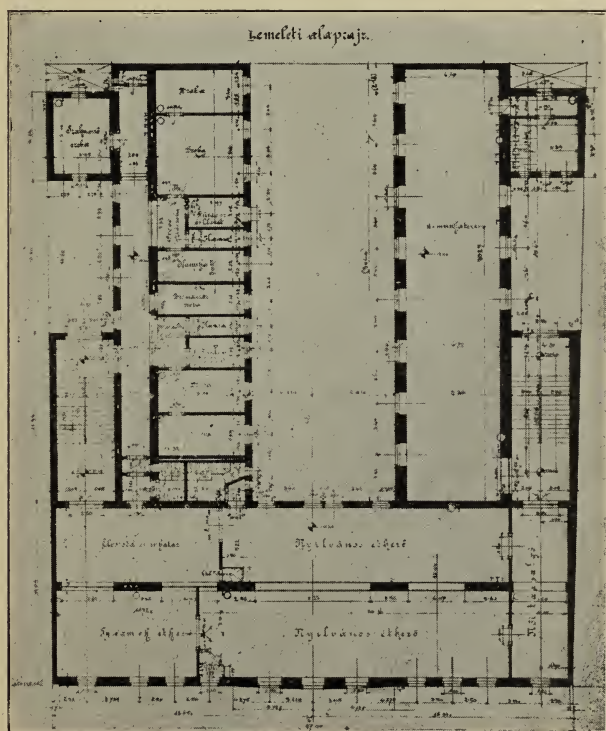

Földszinti alaprajz.

tételét és egészét tekintve, teljesen önálló alkotás, amely mindenben a székesfőváros különleges viszonyaihoz alkalmazkodik, szorosan beilleszkedik annak közigazgatásába s így egészen a hazai talajból nőtt ki. Intézményeinek alapvető nyomai a VIII. kerületbe nyulnak. Valamennyi ott megy át a gyakorlati élet tűzpróbáján és jut a fejlődés mai fokára. Leginkább csak abban különböznek az ottaniaktól, hogy míg

ott az egyes intézmények külön-külön, elszórtan működnek, addig itt egy modern, pompás épületben, egymást összehangzatosan kiegészítve, együtt találjuk őket.

A népház e szerint ugy közjótékonysági, mint népjóléti intézményeket foglal magában. Az utcai szárnyon három, az udvari szárnyakon pedig negyedfél emeletes. A Vág-utca 12.

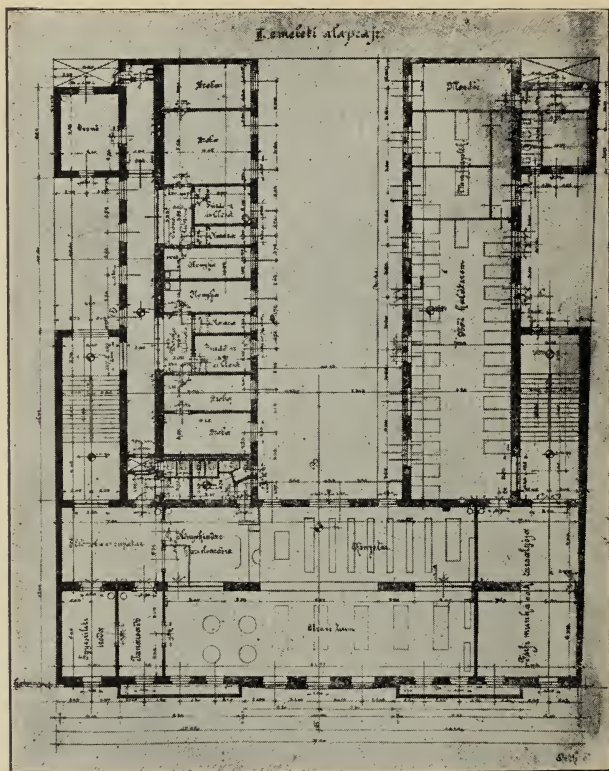
I. emeleti alaprajz.

és 14. sz. a. fővárosi telken Orth Ambrus és Somló Emil építészek tervei szerint és művezetése mellett épült. Közeli- ben az Ujpesti-rakparti- és Berzenczey-utcai városi kis- lakások vannak s ugy itt, mint környékén, a Tisza-, Dráva-, Visegrádi- stb. utcákban a szegényebb néposztály nagy tömegekben lakik. Szomszédságában hatalmas gyárak,

nagy ipartelepek területén el, amelyek a munkások ezreit foglalkoztatják. A hely megválasztása tehát elég szerencsésnek mondható.

Maga az épület 500.000 koronába, belső berendezése pedig 100.000 koronába került.

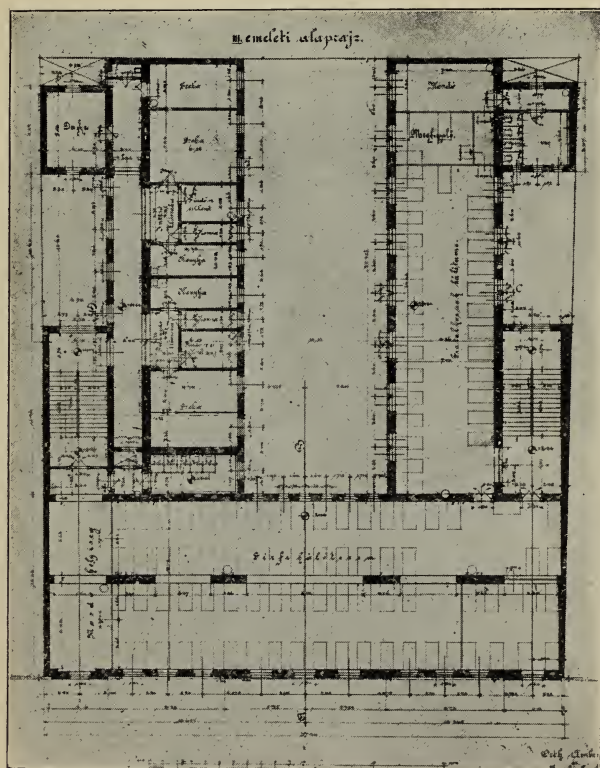
Művészi kiképzésű, komoly homlokzatával első tekin-

II. emeleti alaprajz.

tetre elárulja középületi jellegét, míg három, monumentális arányokban kiképzett főbejárata már külsőleg is jelzi az épület különböző célu rendeltetését, amelynek megfelelően az egyes részek teljesen izolálva vannak egymástól. Ez magyarázza a baloldali lépcsőház nivókülönbségeit is, melyekkel a gyermekotthon és a személyzet lakásai szintén elkülönített elhelyezést kaptak.

E szigorúan keresztülvitt tagolás folytán az első kapu a gyermekotthonhoz, az I. emeleti étkezőhöz, a könyvtárhoz, a nyilvános tanácsadóhoz és az intézeti személyzet lakásaihoz vezet. A középső ajtón át a népkonyhába és a főző-helyiségekhez jutunk. A harmadik kapu a foglalkoztató-műhely és éjjeli szálló bejárata.

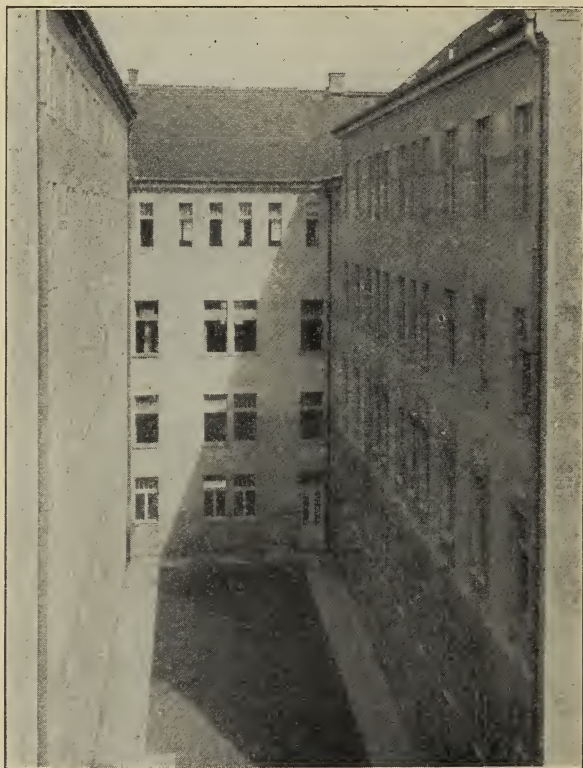
III. emeleti alaprajz.

A harmadik emelet alatt két részre osztott figurális fríz vonul el, amelyek az épületben elhelyezett különböző intézményeket szimbolikusan ábrázolják. E művészi munkát *Maróti Géza* szobrásztanár mintázta és öntötte.

Minden munka elsőrangú anyagból, elsőrendű kivitellel készült. A konyha és fürdők köröskörül csempeburkolattal,

egyéb helyiségek pedig 1·50 m. magasságban olajlábazattal vannak ellátva.

A helyiségek mind tágasak, világosak, szellősek és modern, elsőrangú berendezésüknél fogva (fürdő, fertőtlenítő, padozat stb.) a legkényesebb közegészségi igényeknek is megfelelnek. A háló- és egyéb, tömegeket magukba foglaló termekben

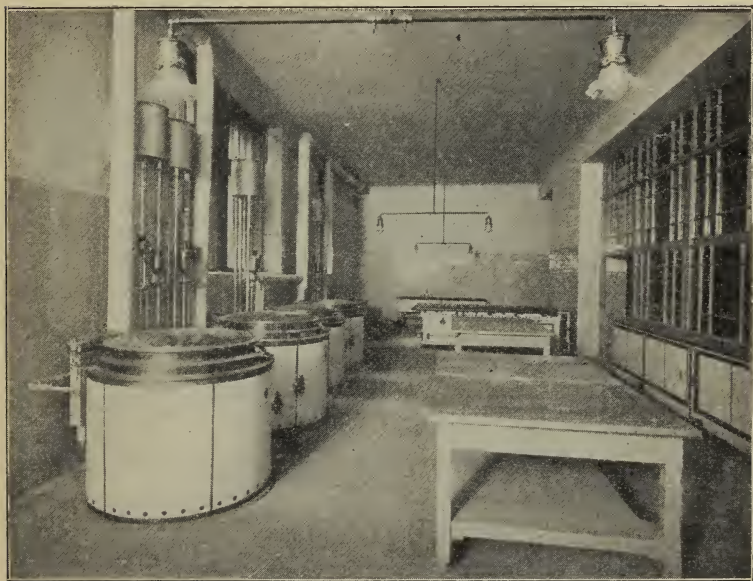
Udvar-részlet.

az ablakok a mennyezetig nyulnak és a felső szárnyak alulról nyithatók, úgy hogy rövid idő alatt az egész terem levegő-tartalma kicserélhető.

A világító-, fűtő-, főző-, fürdő-, mosó-, vasaló- és szárító berendezéseket légszuszre készítették. A fűtő- és világító berendezéseket a főv. gázművek igazgatósága — *Strech Ede*

mérnök felügyelete és vezetése mellett — míg a fürdő , mosó-, vasaló- és szárító-berendezéseket a főv. vízművek igazgatósága, *Mihálykovits* Miklós mérnök felügyelete és vezetése mellett készítették és szerelték fel.

A főépülethez két földszintes melléképület csatlakozik. Az egyik faapritó műhely, a másik kocsiszin és istálló.

Konyha.

II.

Az egész épületnek ugyszólván gerince és középpontja a *konyha*, amely mintaszerű felszerelésével a legmesszebbmenő szükségleteket is kielégítheti. Hatalmas tűzhelyéről, mely 8 drb főző- és 8 drb sütőhelylyel van ellátva, továbbá két drb 300 liter, két drb 200 liter és egy drb 100 liter űrtartalmu főző üstjéből naponként 1500 egyént is elláthat étellel. Ugyanitt nyert elhelyezést egy tombaklemezről készült 2 medencés főzelék- és husmosogató, egy drb medencés edénmosogató és egy szennyvizkiöntő. Ezt az alagsorban

levő ugyanolyan arányu gazdasági helyiség, valamint a nyers élelmi cikkek elhelyezésére szolgáló különböző raktárak egészítik ki.

A kettősfalu főzőüstöket vízfűtő berendezéssel készítették oly módon, hogy a kettős fal között levő víz gőzzé válik és a főzés tulajdonképp gőzzel történik, ami által elkerülhető az ételeknek az edény falához való odaégése.

A belső üst, valamint a földő tiszta nikkellemezből van, minden sarok kikerülésével, hogy könnyen legyen tisztítható. Az üstök külső felületét, valamint a többi berendezési tárgyakat is fehér tűz-zománc lemezzel burkolták.

Az épület legfontosabb része egyébként *a foglalkoztató műhely*, mely a nagyvárosoknak egyik legnehezebben megoldható feladatát, a munkanélküliség kérdését kívánja bizonyos irányban megoldani.

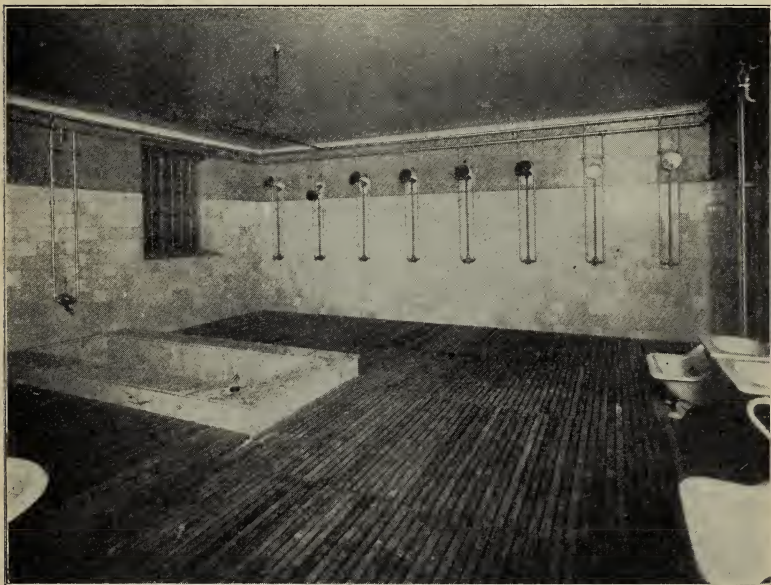
A műhely különösen azokon a munkabíró egyéneken akar segíteni, akik részint a hatóság, részint a társadalom támogatására szorulnak és *a közsegélyt kifejezetten kérik*. Ezek részint önhibájukon kívül, részint önhibájuknál, vagy ügyefogyottságuknál fogva állandó munkát nem kapnak és így közsegély nélkül úgy maguk, mint családjuk az elpusztulás veszélyének vannak kitéve. Ezt a közsegélyt a hatóság és a társadalom megadja nekik, de nem alamizsna, hanem *munka alakjában*, mert az a cél, hogy ezek az úgynevezett munkabíró szegények tisztességes munkával keressék meg ugy a maguk, mint a családjuk mindennapi kenyerét.

A foglalkoztató műhely e szerint, amidőn mentesíteni akarja a szűkölködőt az önérzetét lassan-lassan megölő alamizsnától, *erkölcs-nemesítő hatással kíván lenni*. A közsegélyre szoruló munkabíró szegényt le akarja szoktatni a koldulástól és meg akarja vele szerettetni a jól végzett munka örömeit.

A munkatermeket különösen háromfajta munkanélküli fogja fölkeresni. Az első csoportot az úgynevezett *félíg kiöregedett munkások* fogják alkotni, akiket rendes szakmájukban korúknál fogva már nem szívesen alkalmaznak, de annyi munkaképességük még van, hogy a mindennapi legszükségesebbeket maguknak megkereshetik. A második csoportba azok fognak tartozni, akik *önhibájukból* vannak munkanélkül,

mint az iszákosak, összeférhetetlen természetűek stb. Végül a harmadik csoport azokból kerül ki, akik *különböző okoknál* fogva magukon ideig-óráig másképp nem segíthetnek. Idetartoznak a nők közül azok, akik *az anyaság előtt és után* vannak.

A munka is e háromfajta munkához alkalmazkodik. Egyrésze lehetőleg olyan, hogy *mindenki könnyen, előtanulmányok nélkül elvégezheti*, másrésze pedig *szakmabeli* foglalkozás. Itt természetesen arra is vigyáz a műhely, hogy az a

A foglalkoztató fürdője.

rendes ipari munkának jogtalan konkurenciát ne okozzon. Előtanulmányok nélkül végezhető munkákként a műhely egyelőre a diótörést, faapritást, papírzacskókészítést és közuzást kívánja bevezetni, a szakmunkák közül pedig az ócska holmik gyűjtését, kijavítását és eladását akarja alkalmazni, ami különösen a német városokban *Brockenhaus* vagy *Brockensammlung* néven ismeretes. Ezen kívül a műhelyben fogják mosni a népház egész fehérnemű szükségletét is, sőt a mosást esetleg kiterjesztik más egyszerű fehérneműekre is, mint a hivatali

törülközőkre stb. E célra két mosókonyha, ruhaszáritó és vasaló szolgál. A nagyobb mosóban hat főzőüst, egy vízfőzőüst, egy kézihajtású centrifugál facsaró-gép és hat mosóteknő van, míg a kisebbben két főzőüst és egy teknő. A ruhaszáritásra hat kihuzható kulisszás ruhaszáritó, a vasalásra pedig gáztüzelésű vasalók szolgálnak.

A foglalkoztató műhelyben, míg hely van, *bárki kaphat*

A foglalkoztató mosó-konyhája.

munkát. A föl vétel naponkint délután 5—6 órák között történik. Az intézet orvosa minden jelentkezőt előbb megvizsgál és csak az egészségeseket veszik föl. A föl vett egyén azután az épület alagsorában (10 drb zuhanynyal, két drb belül zománcozott öntöttvas-káddal, két ülőkáddal és egy márvány lábfürdővel) felszerelt fürdőben megfürdik, amely alatt ruháit a szomszéd helyiségekben fertőtlenítik. A nők és férfiak külön-külön munkatermekben dolgoznak. Az ebédet

a népkonyhában költik el és a munkaszüneti időben a társalgóban tartózkodnak. Ez alatt az idő alatt egyébként a maguk holmiját is tisztíthatják és javíthatják. Alvási célokra világos és szellős hálótermek szolgálnak és pedig külön a nők és külön a férfiak részére.

A fiatakorúak (15—18 évesek) teljesen elkülönített helyiségben alszanak. Beteg-megfigyelésre szintén különtermek állanak rendelkezésre. A hálótermekben összesen 150 ágy

Hálóterem.

áll s ha a műhelyben nincs ennyi munkás, az üres ágyakat 20 fillér ellenében más is használhatja.

A műhelyt megfelelő számú felügyelő-személlyel az intéző vezeti. Működését az ügyrend és a házirend szabályozzák, amely utóbbit a munkásoknak is pontosan meg kell tartani. Ha valamelyik munkás a házirend ellen vét, az intéző megbüntetheti.

A büntetési nemek a következők:

a) a naponként elvégezendő munkaminimum felemelése;

- b) az intézetből való kimeneteli engedély megvonása ;
- c) meghatározott időre, vagy végleges kitiltás a műhelyből.

A foglalkoztató műhely egyébként a budapesti ipari és kereskedelmi munkaközvetítő intézettel is állandó összeköttetésben áll, valamint a munkások szellemi szórakoztatására és erkölcsnemesítő oktatására is súlyt helyez. A társalgókban könyvek állanak rendelkezésre, de a munkások az intéző engedélyével a népház felolvasásait, előadásait is látogathatják

Népkonyhai étkező.

és könyvtárát is használhatják. A fiatakorukat pedig külön oktatásban fogják részesíteni.

Minden munkás bizonyos, előre meghatározott munkamennyiséget köteles elvégezni, amelyért a természetben szolgáltatott ételmezés, illetőleg intézeti ellátás jár. De hogy a munkást nagyobb szorgalomra ösztönözzék, a többletmunkát külön díjazzák, amelynek összegét jutalomkép az osztályvezető elnök állapítja meg. A külön díjakat a munkás javára írják és a műhelyből való kilépéskor neki átadják.

A munkások a műhely által előállított árut a saját, illetőleg családjuk szükségleteinek a fedezésére önköltségi áron megvehetik.

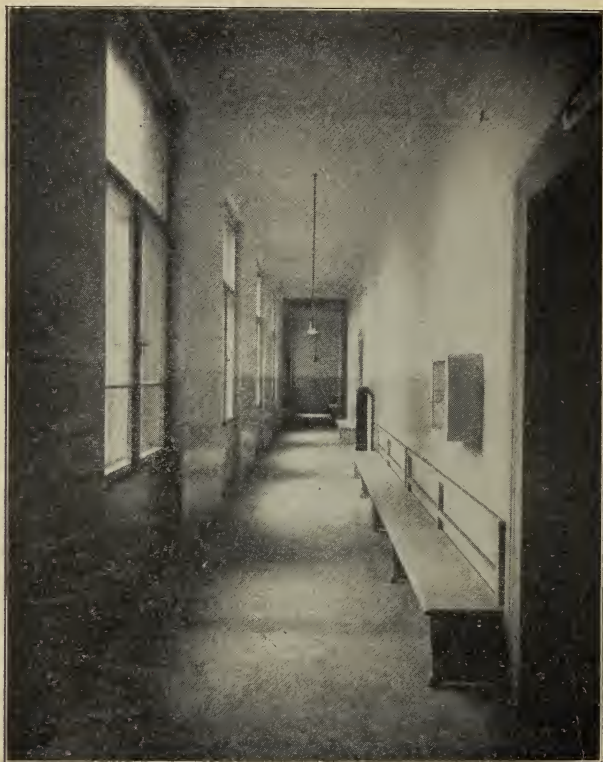
A szegényebb néposztályt a népház *három étteremben* ételmezi. A földszinti étteremben, mely a konyha mellett van, egész nap szolgáltatnak ki ételeket. Reggel és este kávé, tejet és teát, míg délben itt kapják ebédjüket a foglalkoztató-műhelyben dolgozó munkások és azok a munkaképtelen

Nyilvános étkező.

szegények, akik az étkezésre a ker. elüljáróságtól, vagy egyes emberbarátoktól kapnak utalványt. Ez az étterem tehát *nép-konyha*-jellegű. Az I-ső emeleti nagy éttermet *nyilvános étkező-nek* hívják, ahol bárki olcsó áron étlap szerint étkezhetik. Ki-ki azt eszik, amit akar. Ingyen azonban semmit sem kap. Az egyes ételek árai a következők: egy csésze leves 6 fillér, egy adag főzelék 8 fillér, egy nagy adag főzelék hussal 28 fillér, egy kis adag főzelék hussal 16 fillér, egy adag tészta

16 fillér, egy adag mellékétel (rizs, saláta, főttszilva stb) 6 fillér, egy kenyér 4 fillér, egy zsemlye 2 fillér, egy csésze tea cukorral és tejjel vagy citrommal 6 fillér, egy csésze kávé cukorral 10 fillér, egy pohár tej 6 fillér. Bort, sört, pálinkát vagy más alkoholt természetesen sem itt, sem a népkonyhában, sem sehol a népházban nem adnak.

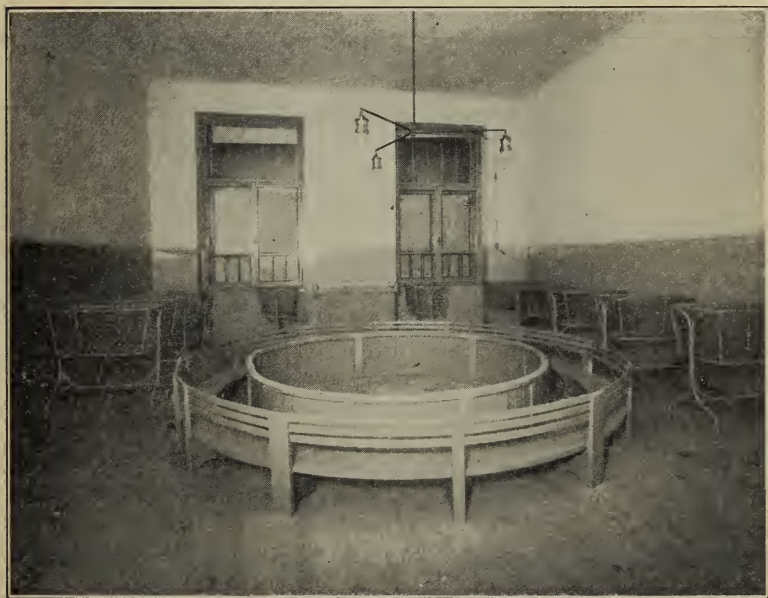

A gyermek-otthon folyosója.

Emellett a nyilvános étkező mellett van a *gyermekétkező*, ahol a népház gyermekotthonában gondozott gyermekek és a szomszédos iskolákból idevezetett iskolásfiúk és leányok, a nagyoktól teljesen elkülönítve, felügyelet alatt étkeznek. A távolabbi iskolákba a konyha kocsin fogja az ételeket szállítani.

A konyhában és az étkezőkben a tennivalókat fizetett személyzet végzi, a felügyeletet azonban a társadalom hölgytagjai fölváltva gyakorolják. Az éttermekben a dohányzás tilos, valamint tilos a kutyáknak és egyéb állatoknak a behozatala. Az étkezőket az ebéd elköltése után el kell hagyni. Borravalót a személyzet nem fogadhat el.

A népház a gyermekvédelem szolgálatában is áll, amennyiben *gyermek-otthonában* oly 14 éven alul levő gyermekekről

A gyermek-otthon bölcsődéje.

gondoskodik, akiknek szülői napközben munkában vannak és gyermekeikre ennél fogva kellőleg nem vigyázhatnak. A gyermekotthon reggel 6 órától esti 7 óráig van nyitva és három részből áll. Az elsőben a három éven aluli gyermekeket ápolják, a másodikban a 3—6 év között levő óvóköteleseket gondozzák, a harmadikban pedig az iskolaköteleseket napközi-otthonszerűen foglalkoztatják.

Az otthonban a gyermekeket a gondozáson kívül élel-

mezik is. Minden gyermek reggelire és uzsonnára tejet és zsemlyét, délben pedig ebédet kap. A napi ételmezésért a szülő 28 fillért fizet. Munkaképtelen, vagy munkánélküli szülőknek az összeg felét, vagy kivételesen az egészet is elengedik.

A gyermekek két óvónő szoros felügyelete alatt állanak, akik a népházban laknak és így egészen hivatásuknak élnek. Munkájukban két dada segít nekik. Télen és rossz időben a gyermekek a termekben tartózkodnak, míg nyáron, vagy jó időben a terrazon lehetnek, vagy a népház kavicsolt udvarán játszhatnak. Az otthon alatti alagsorban van a *gyermekek fürdője*, mely öt zománczott öntöttvas-káddal, két zuhanynyal és két mosdóval van felszerelve és a gyermekek rendszeres fürdetésére és tisztántartására szolgál. A fürdőkhöz szükséges víz melegítése gáz-automatával történik.

A gyermek-otthonban azoknak a munkánélkülieknek (és pedig az anyasági védelemben részesülőknek) a gyermekeit is elhelyezik, akik nappal a foglalkoztatóműhelyben dolgoznak. Éjjel ezek a gyermekek a szülővel a foglalkoztató háló-helyiségeiben alszanak.

A népházban egyébként bárki ügyes-bajos dolgaiban utbaigazítást és felvilágosítást is kaphat. E célra szolgál a balszárnny II. emeletén a *nyilvános tanácsadó* hivatal. Itt naponként este 6—7 órák között a tanácsadó közigazgatási, jogi és egyéb ügyekben díjtalanul tanácsokat osztogat és bárkit utbaigazít arra nézve, hogy ügyében melyik hatósághoz kell fordulnia. Szükség esetén a hatósághoz kísérő-levéllel is ellátja. Most keresik az összeköttetést a jogvédő-egyesülettel is, hogy a nap bizonyos óráiban ez is rendelkezésre álljon a jogsegélyre szoruló szegényebb néposztálynak. A tanácsadó hivatalos helyiségét még más hasonló célokra is igénybe fogják venni.

III.

De nemcsak az anyagi szükségletek nyernek itt kielégítést, hanem gondoskodás történt a szellemi igények kielégítéséről is.

A földszinten a népkonyha helyisége az esti órákban *nyilvános társalgóként (kaszinóként)* használható, ahol a fáradt

munkás napi fáradalmaikat kellemes szórakozás között ki-
pihenheti.

A társalgó hétköznapi este 6 órától, vasár- és ünnep-
napokon pedig délután 4 órától mindenkor este 9 óráig
marad nyitva és a szórakozóknak sakk-, dominó-, malom-,
várostrom-játékok állanak rendelkezésre. A pénzrejtás,
valamint a kártyajáték tilos. A játékszerekért használati díj
nem jár. A konyha által kiszolgáltató italneműekért azonban
(mint tea, tej, kávé) a meghatározott összeget meg kell

A könyv-kiadó.

fizetni. A bemenet mindenkinek szabad és ingyenes, aki
életének legalább 15 évét betöltötte. Beiratkozni, vagy előre
jelentkezni sehol sem kell, de a látogatók tartoznak minden-
ben a házi szabályok rendelkezéseit követni.

A nyilvános étkező és gyermekétkező helyiségei az esti
órákban előadási termékké alakulnak át, ahol a szegényebb
néposztály különböző cursusokat hallgathat. Az analfabétákat
írni, olvasni és számolni fogják megtanítani. Azokkal, akik
idegen nyelveket akarnak megtanulni, külön tanfolyamokon

fognak foglalkozni. A nők részére lesznek hasznos kézimunka, varró, harisnyakötő stb. tanfolyamok. Szóval mindent el fognak követni, hogy a szegényebb néposztály művelődjék s hogy ez által jobb helyzetbe jusson.

Vasárnap délután vetített képekkel *ismeretterjesztő és szórakoztató előadásokat* fognak rendezni, sőt a terem csinos szinpadján kisebb szindarabokkal, hangversenyekkel és egyéb előadásokkal fogják mulattatni a közönséget. Mindez azonban nem ingyen, hanem csekély részvételi, illetőleg belépti díj ellenében.

A népház egyik legszebb kulturális intézménye a II. emeleten levő *népkönyvtár és olvasóterem*, amelybe az olvasó a ruhatárt is magában foglaló kényelmes előszobán át jut.

A nyilvános könyvtár és olvasóterem tulajdonkép három részből áll: a *könyv-kiadóból*, ahol azok tartózkodnak, akik könyveket olvasás végett haza akarnak vinni, a könyvek elhelyezésére szolgáló *raktárból* és a 21 méter hosszú *olvasóteremből*, amely kényelmes asztalaival, székeivel, állványaival és egyéb modern berendezési tárgyaival kívánatosá teszi az ottidőzést. A könyvtár előtt az utcai vonalon két hosszú erkély vonul végig, a hová az olvasók szép időben ki is ülhetnek.

Az olvasót a többi helyiségtől csak könyvkiadó állványok választják el, különben a két terem légürterülete közös. Minden helyiség tágas és világos és miután az olvasótermet leginkább az esti órákban fogják használni, megfelelő légszeszvilágításról is bőven gondoskodtak.

Az olvasótermet bárki díjtalanul használhatja, sőt miután a terembe kalap, bot, esernyő és felöltő nélkül lehet csak belépni, a ruhatár is ingyenes. Házi olvasásra bárki kaphat könyvet kölcsön, köteles azonban a könyvnek megfelelő értéket biztosítékképp letenni. Akinek személyazonosságát az V. ker. általános közjótékonyági egyesület valamelyik választmányi tagja, vagy az illetőnek munkásszakegyesülete igazolja és a könyvért felelősséget vállal, az biztosíték nélkül is kaphat könyvet.

Rendszerint csak egy kötetet lehet kivenni, ismeretterjesztő könyvet azonban többet is, három hét alatt azonban vissza kell őket hozni. Ezt a határidőt a könyvtáros — jelentkezésre — meghosszabbíthatja. Mindenki csak a saját nevére

vehet ki könyvét s jókarban tartásáért felelős. A netán okozott károkat megtéríteni köteles.

IV.

Bár a népház a székesfőváros minden lakójának rendelkezésre áll, mégis annak kezelését a tanács az *V. ker. általános közjótékonyossági egyesületre* bízta, különösen azért, mert ez az egyesület azok közül való, amelyek a hatósági

A könyvtár olvasóterme.

szegényügyi közigazgatással karöltve, ezt kiegészítőleg működnek és igyekeznek a székesfőváros más egyesületeivel és alakulataival is állandó összeköttetést fentartani és velük összhangban, a tömegnyomor ellen küzdeni. Miután tehát az egyesület teljesen bekapcsolódik a ker. előjáróság közjótékonyossági és közjóléti működésébe, ezzel a népház *a kerület szociális tevékenységének ugyszólván középpontjává válik*, amely számos társadalmi erőnek biztosít hatalmas működési teret s ahonnan egyik alkotás amásik után valósulhat meg a közjó javára.

Mint látható, ezzel az egyesületre nagy feladatok megoldása vár, amelyek hosszú évek sorára terjedő kemény munkát fognak adni a tagoknak. Hogy e munkát az egyesület rendszeres mederbe terelje, a megoldandó feladatoknak megfelelően szakosztályokat alakított. A népház minden egyes intézménye egy-egy szakosztály közvetlen vezetése alá kerül. Így külön szakosztálya van a foglalkoztató műhelynek, az étkezőknek, a gyermekotthonnak és a közművelődési intézményeknek.

Az egyesület ezenkívül természetesen még más közjóléti és közjótékonyági feladatokkal is foglalkozik. Felruházza a szegény iskolás gyermekeket, munkaeszközökkel és más ehhez hasonló természetben való adománynyal segíyezi a szűkölködőket, ellátja a kerületben az anya- és csecsemővédelmet, sőt kivételesen készpénzzel is segíyez. Mindezek ellátására szintén külön-külön szakosztályai vannak.

A szakosztályok a költségvetés keretén belül önállóan intézkednek, de valamennyi szakosztály az egyesületi választmányban egyesül, mely felügyel az egységes működésre, gondoskodik a társadalom érdeklődésének állandó ébrentartásáról és előteremti, valamint kezeli az intézmények fentartásához szükséges anyagi eszközöket.

Az egyesületnek előreláthatólag évenként körülbelül 80,000 korona kiadása lesz. Ennek az összegnek a legnagyobb részét a népházban levő üzemeknek kell előteremtenie. A hiányzó részt a társadalom adja össze részint alapítványok, részint tagsági díjak és adományok útján. A kiadások részben való fedezésére az egyesületet a székesfőváros évenként 10,000 koronával segíyezi.

A szépen és nagy költséggel felépített első *népház* így indul fejlődése útjára! Életének célja: a szegényebb néposztály anyagi és szellemi nyomorának enyhítése lesz és ha eszközéül azt az *emberszeretetet választja, amely nem a könyöradományok céltalan osztogatásában leli örömét, hanem a segítség módjait egyénenként, okosan megválasztja, — a siker nem fog elmaradni!* Remélhető, hogy a Lipótváros társadalma, melyre a székesfőváros a népház fentartását bizta, magáénak fogja tekinteni e hatalmas intézményt és munkával, meg áldozatkészséggel lelkesen fog mellette kitartani!

FÜGGELÉK.

Az V. ker. népház építkezésénél és felszerelésénél a következő iparosok vettek részt:

- a föld-, kömives és elhelyezőmunkát *Szuchy János építőmester*,
a kőfaragómunkát *Müller Ernő kőfaragó-mester*,
a vasmunkát a *vasgerendákat árúsító részvénytársaság*,
a szegecselt tartó kovácsolt és falkötő vasmunkát a *Schlick-féle gépgyár r.-t.*
az ácsmunkát az *Aczél Károly r.-t. és Friedrich Jakab ácsmester*,
a cserépfedőmunkát *Marton és Szalka cserépfedőmester*,
a cementpadozati munkát *Meloccó Péter*,
a bádógosmunkát a *Schlick-féle gépgyár r.-t.*
az asztalosmunkát *Kovács Zsigmond asztalos-mester*,
a lakatosmunkát *Alpár Ede lakatos-mester*,
az üvegesmunkát *Mandl Károly üvegező-mester*,
a mázoló munkát *Vöröscsáky és Csaba mázólo mesterek*,
a redőnymunkát *Paschka és Gömöri utóda cég*,
a gázüzemű radiátor vaskályhákat a *Székesfővárosi gázművek igazgatósága*,
a szobafestő munkát *Götz Adolf szobafestő cég*,
a vízvezetéki és csatornázási munkát a *Székesfővárosi vízművek igazgatósága*,
a légszieszmunkát a *Székesfővárosi gázművek igazgatósága*,
a villamoscsengő és óraberendezéseket a *Fischer Sándor és Társa cég*
a butorfelszerelési munkákat *Palágyi Gyula*,
a vaságyakat *Buchwald Sándor*, és
a felirati táblákat *Bienenstock József és fia készítette*, mig
a konyhaedényeket a *Geittner és Rausch cég* és
a fehérneműeket a *Freudiger Mózes és fiai cég* szállította.

